

Inhoud

Voorwoord 9

Inleiding 11

- Zestig jaar Europa in de Nederlandse politiek 11
- Eurosceptis en eurofilie: een categorisering 15
- Het doel, de achtergrond en de inrichting van dit boek 20

Hoofdstuk 1. 1945-1957: Europa als oplossing 23

- 1.1. Het proefreferendum van Bolsward en Delft 23
- 1.2. Wat is het praktisch nut van een Europese federatie? 25
 - 1948-1949: De moties-Van der Goes-Serrarens en de Raad van Europa 26
 - De intergouvernementele rem op Straatsburg 30
- 1.3. De grootste partijen voor integratie, de kleinste tegen 32
 - Uitgesproken voorstanders: pvda en kvp 32
 - Eerst nog aarzelingen bij ARP, CHU en vvd 34
 - CPN, SGP en KNP vierkant tegen 38
- 1.4. De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal 40
 - Kamerbrede steun voor het plan-Schuman 41
 - Hoe verder? Europees of Atlantisch? 44
- 1.5. Van EDG-echec naar plan-Beyen, 1952-1956 46
 - Klompé op de bres voor de bevoegdheden van het parlement 48
 - Opleving onder druk van Monnet 50
- 1.6. De Verdragen van Rome voor EEG en Euratom 54
 - Bemoeienis met de onderhandelingen 55
 - Uitvoerige plenaire debatten zonder politieke spanning 57
- 1.7. Tot besluit 59

Hoofdstuk 2. 1958-1972: Voet geven aan Europa 61

- 2.1. Inleiding 61
- 2.2. De Gaulle dicteert het tempo tot 1965 63
 - Twijfel aan de Europese gezindheid van Buitenlandse Zaken 63
 - Luns zet Parijs de voet dwars en wint aan populariteit 65
 - Vooruitgangsoptimisme en grote stappen voorwaarts 68
 - De strijd om meer bevoegdheden voor het Europees Parlement 71
- 2.3. Europese integratie geen strijdpunt tussen de politieke partijen 73
 - Naar een volledige consensus bij de vijf grote partijen 73
 - De Europaparagraaf van de kleine partijen en de nieuwkomers 78
 - Weinig 'Europa' bij de Algemene Beschouwingen 80
 - Een select gezelschap van woordvoerders en opinieleiders 83
- 2.4. 1966-1972: crisis en nieuw perspectief, mét de Britten 85
 - Wrevel om voldongen feiten 87
 - Het vertrek van De Gaulle en de top van Den Haag in 1969 90
 - Op weg naar de eerste uitbreiding 92
- 2.5. Tot besluit 98

Hoofdstuk 3. 1973-1986: De teleurstellende Europese werkelijkheid 103

- 3.1. Moeizame integratie 103
- 3.2. Progressieven op het pluche: een voorwaardelijk Europa? 105
- 3.3. De rapporten-Spiereburg en -Tindemans: hoe verder met de Europese integratie? 109
- 3.4. De rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement: de vicieuze cirkel doorbroken 115
- 3.5. Het Europees Monetair Stelsel: via de verkeerde route een stap vooruit 120
- 3.6. Een open Gemeenschap: van Negen naar Twaalf? 125
- 3.7. Voortmodderen in tijden van stagnatie: water bij de communautaire wijn 130
- 3.8. Tot besluit 139

Hoofdstuk 4. 1986-1993: Omslag door de val van de Muur en het Verdrag van Maastricht 143

- 4.1. Inleiding: Europese ontwikkelingen en het Nederlandse overheidsbeleid 143
- 4.2. Partijen, parlement en de nasleep van de Europese Akte, 1986-1989 147

- 4.3. De Duitse eenwording en haar gevolgen 154
- 4.4. Het Nederlandse voorzitterschap beproefd: Zwarte Maandag 157
- 4.5. Naar nieuwe verhoudingen: 'Maastricht' 161
- 4.6. Opkomende eurosceptis 163
- 4.7. Het Deense 'Nee'. Naar een referendum in Nederland? 165
- 4.8. De ratificatie van het Verdrag van Maastricht 167
- 4.9. Tot besluit 172

Hoofdstuk 5. 1994-2001: Europa wordt binnenland 175

- 5.1. Inleiding 175
- 5.2. Het Europadebat van Maastricht tot Amsterdam 176
- 5.3. Verdrag van Amsterdam 188
- 5.4. Nederland wil een harde eenheidsmunt 190
- 5.5. Europa heeft geen antwoord op de oorlog in Kosovo 195
- 5.6. Bolkestein naar Europa 197
- 5.7. Het verdrag van Nice 199
- 5.8. Tot besluit 203

Hoofdstuk 6. 2002-2005: Dissonanten nemen toe. Keerpunt in het Nederlandse Europadebat 207

- 6.1. De invoering van de euro en schending van het stabiliteitspact 208
- 6.2. De ene uitbreiding is de andere niet 215
 - De Big Bang van 2004 215
 - Kort na de val van Balkenende I: Kamerdebat over uitbreiding 218
 - Referendum over uitbreiding? 222
 - Vrij verkeer voor alle Poolse arbeiders? 224
 - Onenigheid over Turkije en Roemenië/Bulgarije 228
- 6.3. Institutionele verdieping 235
 - De Europese grondwet 235
 - Het referendum over het grondwettelijk verdrag van 1 juni 2005 243
- 6.4. Tot besluit 247

Hoofdstuk 7. 2006-2012: Europa boven aan de agenda 251

- 7.1. Van Grondwet naar Verdrag van Lissabon 252
 - Referendum over het Hervormingsverdrag? 261

- Kamerdebat over het Verdrag van Lissabon 265
- 7.2. Van bankencrisis tot financiële crisis 270
 - De financieel-economische crisis van 2009 en 2010; het schuldenvraagstuk 275
- 7.3 Tot besluit 281

Conclusie 285

- De eerste decennia: 1950-1990 286
- Na de Koude Oorlog: 1990-heden 292
- Tot besluit 297

Epiloog 299

Noten 305

Literatuurlijst 359

Personenregister 366

Zakenregister 372

Lijst van afkortingen en acroniemen 377

Chronologisch overzicht Europese integratie 379

Over de auteurs 381